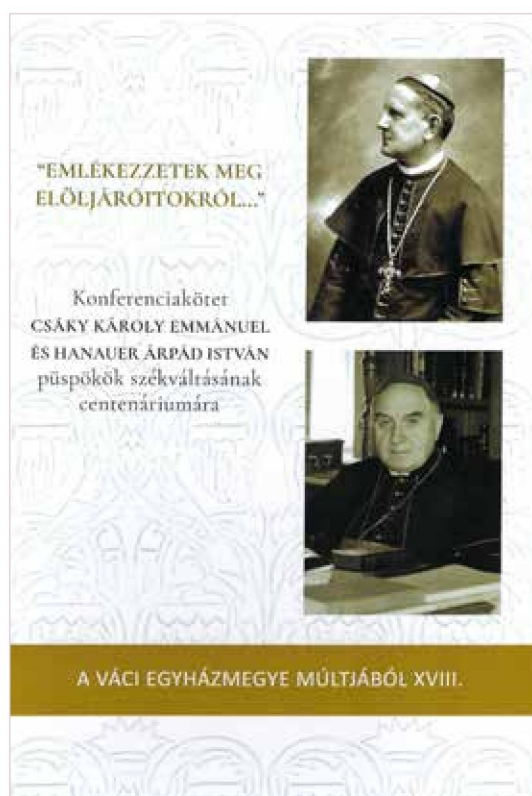

Egyszer volt konferencia margójára...

Tanulmánykötet készült Csáky Károly Emmánuel és Hanauer Árpád István püspökök tiszteletére

„Emlékezzetek meg előjáróitokról, akik Isten szavát hirdették nektek. Gondoljatok életútjuk végére, és kövessétek őket a hitben. Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.” (Zsid.13,7-8.) Szent Pál zsidókhoz írt levelének sorai voltak 2019 őszén tartott Csáky Károly Emmánuel és Hanauer Árpád István püspökök székváltására emlékező centenáriumi rendezvények vezérgondolatai. Az egyházmegye gyűjteményei akkor egy tudományos konferenciával tisztelegtek a két egyházfő gazdag és gyümölcsöző főpapi szolgálata előtt.

Az elhangzott előadások hosszú idő után végre a Váci Egyházmegye támogatásának köszönhetően, nyomtatásban is megjelenhettek. A kiadvány bemutatójára 2023. február 2-án került sor a Kolping-házban, ahol Dr. Varga Lajos segédpüspök, gyűjteményi prefektus, a kötet lektora mutatta be a tanulmánygyűjteményt. A kötet által felölelt korszak nagyon érdekes, izgalmas időszaka mind a magyar, mind az egyháztörténelemnek, melyet számos jelentős, sorsfordító hazai és nemzetközi esemény alakított. Elég csak az első világháborúra, az őszirózsás forradalom és tanácsköztársaság időszakára, a trianoni békediktátumra vagy a második világháború kitörésére gondolni. Csáky Károly Emmánuel és Hanauer Árpád István püspököknek ott és akkor kellett megoldásokat, válaszokat találni a kor kihívásaira. Püspöki nagyságuk épp ebben a helytállásban mutatkozik meg leginkább.

A kiadvány szerzői különböző tudományterületek irányából vizsgálják a két főpásztor munkásságát. Dr. Klestenitz Tibor a korszakban robbanásszerű fejlődésnek induló sajtó kihívásaira adott reakcióin keresztül mutat rá Csáky és Hanauer püspökök modern, nyitott gondolkodására. Akik meglátták annak szükségességét, hogy a katolikus sajtónak mindenkihez szólania kell, olyan szakmai színvonalon, hogy valódi ellenpólusa lehessen a világi sajtónak. Felismerték, hogy az egyháznak haladnia kell a korrall és használnia a tömegkommunikáció vívmányait. Mindezt nem csupán szavakkal, hanem tettekkel és példamutatással is igyekeztek előmozdítani egyházmegyéjükben.

A korszakban akár a fent említett katolikus sajtómozgalom pártolásában, akár a különböző jótekonysági egyesületek, lelkeségi mozgalmak létrejöttében, terjesztésében egyre hangsúlyosabb a nők szerepvál-

lalása. Dr. Frauhammer Krisztina „*Krisztusban szeretett leányaim!*” – Csáky Károly püspök nőknek írott elmélkedése című tanulmányában rávilágít azokra a 19. századtól jól dokumentálható folyamatokra, melyek során az egyház kiemelten fordul a nők pasztorációja felé. A fellazuló, átalakuló társadalmi-, vallási-, gazdasági keretek és az átformálódó értékrendszerrel szemben egyre fontosabb hely jut a nőknek a katolikus, keresztény értékek megőrzésében, továbbadásában.

Ha Frauhammer Krisztina írását, matematikai terminussal tételnek neveznénk, akkor Ondi Alex tanulmányát, mely a Váci Egyházmegyében működő oltáregyesületek történetét, kialakulását vizsgálja, hívhatnánk akár bizonyításnak is. Hiszen az oltáregyesületek és a hozzájuk szorosan kapcsolódó egyházmegyei örökimádás terjesztésében rendkívüli hangsúlyt kap a nők egyházi szerepvállalása. Az egyesület történeti összefoglalóját olvasva azonban kirajzolódik a tanulmány igazi fókuszpontja: az az Eucharisztia és Jézus Szentséges Szívét mélyen tisztelő, rendkívüli főpásztori lelkeség, amely aztán kisugárzik az egyházmegye hitéletének katalizátoraként az egész 20. századra, megtartva azt a történelem viharos időszakaiban is.

Történelmi sorsforduló megjelölést joggal alkalmazhatjuk az 1918–19-es évre. A háborút követő radikalizálódó politikai események során 1919-ben hatalomra kerül a proletárdiktatúra és annak egy-

házellenes intézkedéseit a Váci Egyházmegye utolsó arisztokrata származású főpásztora, Csáky püspök már nem élte meg. Molnár Dávid tanulmánya ennek a rövid, de annál eseménydúsabb időszaknak egyházpolitikai eseményeit és azok egyházmegyére gyakorolt hatását mutatja be.

A kötet következő tanulmányában Köteles Fanni restaurátor a váci Püspöki Palotában őrzött, országosan is ritkaságnak tekinthető ún. „ősgaléria” kutatásairól és restaurálásának folyamatáról ír, melyet gazdagon illusztrál. A magyar egyházi és világi főrendek arcképcsarnokát felvonultató 17–18. századból származó, 133 darabos, egyedülálló képsorozat Csáky püspök hagyatékából maradt fenn. Érdekesség, hogy a hagyaték, és így az „ősgaléria” első felmérése épp a tanácsköztársaság idején történt, államosítási céllal.

A kül- és belpolitikai események miatt, az ezer sebből vérző Váci Egyházmegyét XV. Benedek pápa Hanauer Árpád István veszprémi irodaigazgatóra bízta. „Ministrare non ministrari.” Szolgálni és nem kiszolgáltatni magunkat másokkal – ezek voltak az új megyéspüspök jelmondatának szavai, melyek áthatották egész szellemiségét, papi és főpásztori munkásságát. Dr. Lénár Andor tanulmányából megismerhetők kinevezésének különleges körülményei, főpásztori életútjának fontosabb állomásai, egyházkormányzati intézkedéseinek súlypontjai, melyekkel megújulást hozott az egyházmegye számára.

Hanauer püspök az egyházmegye válságkezeléséhez szükséges egyházkormányzati és lelkipásztori válaszokat az egyházmegye papságával egységben próbálta megtalálni. Ezért 1921-ben, majd 1930-ban egyházmegyei zsinatot hívott össze. A kötet záró tanulmányában Dr. Völgyesi Levente a zsinati jogalkotás több évezredes egyházi hagyományait, intézményi előzményeit tekinti át, hiszen Hanauer püspöknek ezen egyetemes szabályokat kellett a helyi viszonyokra alkalmazni.

A konferencia egykori mottója „Emlékezzetek meg előljáróitokról...”, most a kötet címén keresztül hívja az olvasót, hogy lapjait forgatva visszatekintszen a 20. század első felének katolikus életére. Történelmi távlatból szemlélve a kor nehézségeit, kihívásait és benne a két példaértékű főpásztor életét, útkezesését és válaszait. Az emlékek tükrében pedig felismerhetjük: „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké...”